

Informačný list predmetu

Akademický rok 2024/2025

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FMK UCM
Kód predmetu	KMEDV/22mdAMES007/22
Názov predmetu	kritické myslenie a médiá II.
Rozsah	2P
Počet kreditov	4
Vyučujúci	doc. PhDr. Zora Hudíková, PhD. (prednášajúci), prof. Mgr. Norbert Vrabec, PhD. (prednášajúci)

Podmienky na absolvovanie predmetu

Úspešné absolvovanie predmetu podmieňuje pravidelná účasť na výučbe, povolená je max. 2 absencia (v prípade individuálneho študijného plánu je nutná minimálne 50% účasť na prednáškach).

Študent môže získať spolu 100 bodov (100 %):

- 60 % hodnotenia tvorí vypracovanie a prezentácia semestrálneho projektu zameraného na vypracovanie prípadovej štúdie týkajúcej sa kritického myslenia v kontexte mediálneho ekosystému
- 40 % hodnotenia predstavuje úspešné absolvovanie záverečnej písomnej skúšky.

Záverečná hodnotiacia stupnica:

100 – 92 = A; 91 – 83 = B; 82 – 74 = C; 73 – 65 = D; 64 – 56 = E; 55 a menej = FX.

Pre úspešné absolvovanie predmetu musí študent získať minimálne 60% bodov.

Výsledky vzdelávania

Študent po absolvovaní predmetu získa tieto vedomosti, schopnosti, zručnosti, kompetencie:

- ovláda na pokročilej úrovni teoretické aspekty a znalosti z problematiky kritického myslenia,
- vie samostatne a tvorivo pracovať s domácou i zahraničnou literatúrou týkajúcou sa kritického myslenia, kognitívnych skreslení, dezinformácií, falošných správ, konšpiračných teórií,
- orientuje sa v širokom spektre stratégií a nástrojov využívaných v rámci rozvoja kritického myslenia,
- dokáže aktívne hľadať prepojenia a súvislosti medzi teoretickými poznatkami a ich praktickou aplikáciou, identifikovať, analyzovať a kriticky vyhodnocovať informačné a mediálne zdroje z hľadiska ich dôveryhodnosti,
- na základe teoretických vedomostí a práce na prípadových štúdiách je študent schopný analyzovať aktuálnu situáciu v oblasti možností hodnotenia kritického myslenia rôznych cieľových skupín,
- preukazuje praktické zvládnutie metód a techník kritického myslenia v rámci praktických aktivít zameraných na aplikovanie teoretických poznatkov do praxe,
- dokáže aplikovať metódy a techniky kritického myslenia v rámci praktických aktivít zameraných na implementáciu teoretických poznatkov do mediálnej a vzdelávacej praxe,
- rozvíja si analytické schopnosti, komunikačné a prezentačné zručnosti, schopnosť argumentácie,
- prácou na tímovom projekte si študent zároveň zlepší kooperáciu v tíme, a uvedomí individuálnu i spoločnú zodpovednosť pri práci na projekte.

Stručná osnova predmetu

1. Najdôležitejšie pravidlá a princípy kritického myslenia, ich aplikácia v procese kritického myslenia.
2. Selektívne a holistické (súhrnné, celistvé) vnímanie osôb, javov, procesov, udalostí. Rôzne koncepty nastavenia mysle v kontexte kritického a tvorivého myslenia (fixné a rastové nastavenie mysle), Externé a interné faktory a ich posudzovanie v procese kritického myslenia.
3. Bariéry rozvoja kritického myslenia. Postupy na prekonávanie bariér kritického myslenia. Analýza „Pre a proti“ a jej aplikácia v procese kritického myslenia.
4. Koncepcia kritického myslenia Richarda Paula a Lindy Elderovej. Základné pojmy a prvky koncepcie kritického myslenia, pravidlá kladenia otázok v kontexte kritického myslenia.
5. Argumenty. Charakteristika pojmu argument. Charakteristika a rozlišovanie rôznych druhov argumentov. Hodnotenie a analýza argumentov. Najčastejšie chyby vo formulovaní a hodnotení argumentov. Práca s argumentmi vo vyučovaní mediálnej výchovy.
6. Argumentácia. Charakteristika pojmu. Hlavné zásady argumentácie – jasnosť, logickosť, dôkazy, relevantnosť, pluralita, dôveryhodnosť, presvedčivosť. Príklady efektívnej argumentácie v súvislosti s konšpiračnými teóriami.
7. Argumentačné fauly (Časť 1). Definičné vymedzenie, základné princípy, typológia argumentačných faulov. Argumentačné fauly typu „Dôraz na rozum“.
8. Argumentačné fauly (Časť 2). Argumentačné fauly typu „Dôraz na emócie“. Apel na vlastné presvedčenie. Apel na normálnosť. Apel na nevraživosť. Apel na prirodzenosť. Apel na absurdnosť. Apel na strach. Apel na súcit. Apel na dôsledky.
9. Argumentačné fauly (Časť 3). Argumentačné fauly typu „Manipulatívny obsah“. Nevyvrátiteľnosť. Šikmá plocha. Falošná stopa. Zavádzajúca dramatizácia. Falošná dilema. Zavádzajúca otázka. Skreslená vzorka. Potvrdzujúca zaujatosť. Potvrdzujúca (konfirmačná) zaujatosť. AD HOC záchrana. Falošný rozhodca. Obvinenie z nadbytočnosti.
10. Argumentačné fauly (Časť 4). Argumentačné fauly typu „Chybná príčina“. Post Hoc. Cum Hoc. Popretie príčin. Ignorovanie spoločnej príčiny. Logický kruh. Potvrdzovací kruh. Vnútorň rozpor. Jedna krivda ospravedlňuje inú. Argumentačné fauly typu „Útok na oponenta“. Slamený panák. Nelichotivá asociácia. Dôkazné bremeno. Ad Hominem
11. Kognitívne skreslenia a heuristiky. Základná charakteristika a východiská. Kategórie kognitívnych skreslení a heuristik. Kotvenie. Priming. Framing. Halo Effect. Využitie v kontexte rozvoja kritického myslenia a mediálnej výchovy.
12. Dezinformácie, hoaxy, falošné správy, konšpiračné teórie. Metódy a techniky aplikácie vo vyučovaní mediálnej výchovy.

Odporúčaná literatúra

- Alvarová, A. (2017). Průmysl lži. Propaganda, konspirace a dezinformační válka. Triton.
- Baker, M. (2015). The Basics of Critical Thinking Workbook - Lessons and Activities (Grades 4-9). The Critical Thinking Co.
- Boese, A. (2019). Hroši žerou trpaslíky! Praktický průvodce světem hoaxů, fake news a dalších bulšitů. CPress.
- Dweck, C.S. (2015). Nastavení mysli. Nová psychologie úspěchu aneb naučte se využít svůj potenciál. Jan Melvil Publishing
- Gazda, J., Liška, V., & Marek, B. (2019). Kritické myšlení: Dovednost (nejen) pro 21. století. P3K.
- Gregor, M., & Vejvodová, P. (2018). Nejlepší kniha o fake news. CPress.
- Chatfield, T. (2022). Critical Thinking: Your Guide to Effective Argument, Successful Analysis and Independent Study. Sage.
- Harford, T. (2021). Ako spočítat svet. N Press.
- Jachtchenko, W. (2020). Manipulatívna rétorika. Grada.
- Johnston, Ch.M. (2020). Rethinking How We Think: Integrative Meta-Perspective and the Cognitive

"Growing Up" On Which Our Future Depends. The Institute of Creative Development.

Kačínová, V. (2019). Fenomén fake news, hoaxov a konšpiračných teórií v kontexte mediálnej výchovy. Univerzita sv.Cyrila a Metoda.

Kobela, J. (2023). Kritické myslenie pre 8.- 9.ročník ZŠ a osemročné gymnáziá . Expol Pedagogika.

Kosturková, M., & Ferencová, J. (2019). Stratégie rozvoja kritického myslenia. Kritické argumentovanie, debatovanie, písanie a organizovanie poznatkov. Wolters Kluwer

Markoš, J. (2019). Sila rozumu v bláznivej dobe. Manuál kritického myslenia. N Press.

Nazare-Aga, I. (2014). Nenechte sebou manipulovať. Portál

Nocun, K. , & Lamberty, P. (2021). Falšovaná pravda. O vplyve konšpiračných teórií na naše myslenie. N Press.

Paitlová, J. (2015). Po cestách kritického myšlení. Univerzita Karlova v Praze.

Patterson, C. (2020). Critical Thinking Beginner's Guide: Learn How Reasoning by Logic Improves Effective Problem Solving. Kindle Unlimited.

Pherson, K.H., & Pherson, R.H. (2020). Critical Thinking for Strategic Intelligence. Sage

Petranová, D., & Vrabec, N. (2013). Persuázia a médiá. FMK UCM.

Petranová, D. (2013). Mediálna výchova a kritické myslenie. FMK UCM.

Poliačik, M., & Lančová, L. (2022). Poriadok v hlave: Kritické myslenie na každý deň. N Press.

Royal, B. (2017). Principy kritického myšlení. Ikar CZ.

Táborský, J. (2019). V síti dezinformací. Proč věříme alternativním faktům. Grada.

Šándorová, V. (2013). Metódy a formy práce podporujúce kritické myslenie u žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Metodicko-pedagogické centrum.

Šedý, J. (2021). Kritické myšlení. Galén.

Šnidl, V. (2017). Pravda a lož na Facebooku. N Press.

Veselý, M. (2019). V bubline internetu. Miro Veselý.

Vrabec, N. , & Rigo, F (2021). Possibilities of evaluating critical thinking through standardized tests. In Ľ. Čábyová, Z. Bezáková & A. Madelňák (Eds.), Marketing Identity : New changes, new challenges : Conference Proceedings from the International Scientific Conference (pp. 730-742). Fakulta masmediálnej komunikácie.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

slovenský